

TRAF00N project is funded by the European Community's Seventh Framework Programme (FP7/2007-2013) under grant agreement no. 613912

TRADYCYJNA I INTEGROWANA PRODUKCJA WARZYW I INNOWACYJNE METODY ICH PRZECHOWYWANIA

Warsztaty szkoleniowe dla producentów warzyw

Boguchwała, 6.04.2016

Metody zwiększania trwałości warzyw podczas ich przechowywania i obrotu towarowego

**Dr Krzysztof Rutkowski,
Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach**

Zdolność przechowalnicza

zespół cech uwarunkowanych genetycznie, określających trwałość warzyw i owoców w czasie przechowywania

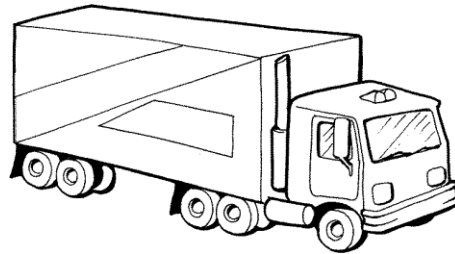
Wartość przechowalnicza

zespół cech charakteryzujących warzywa i owoce przeznaczone do przechowywania z uwzględnieniem dojrzałości zbiorczej i jakości

Trwałość przechowalnicza

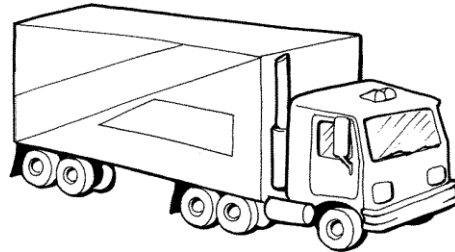
długość okresu przechowywania warzyw i owoców, w granicach którego nie następują zmiany obniżające przydatność konsumpcyjną

Obrót handlowy owocami i warzywami - wyzwania

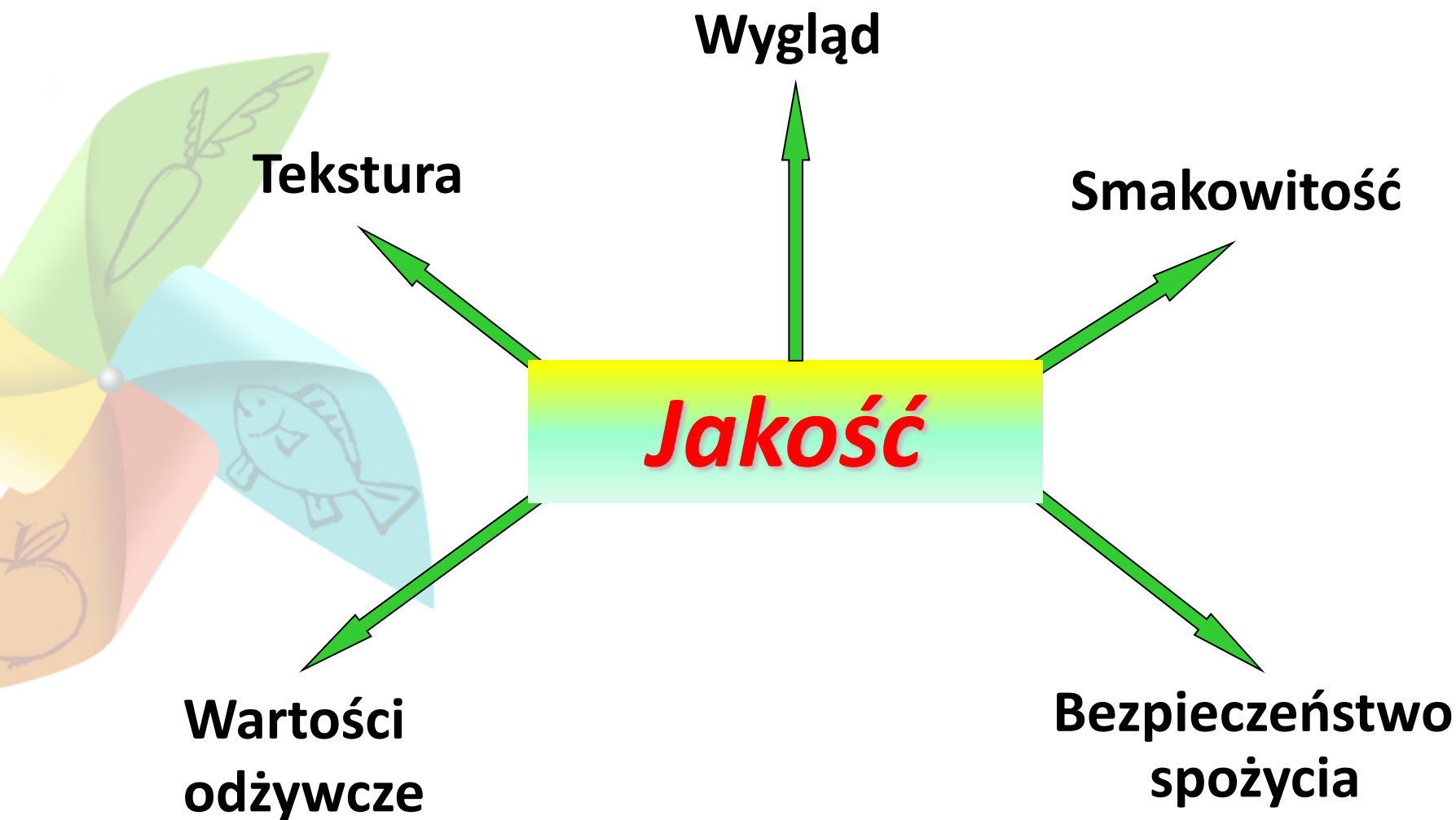
TRWAŁOŚĆ

Obrót handlowy owocami i warzywami - wyzwania

JAKOŚĆ

Jakość produktów ogrodniczych

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE KOMISJI (UE) NR 543/2011

z dnia 7 czerwca 2011 r.

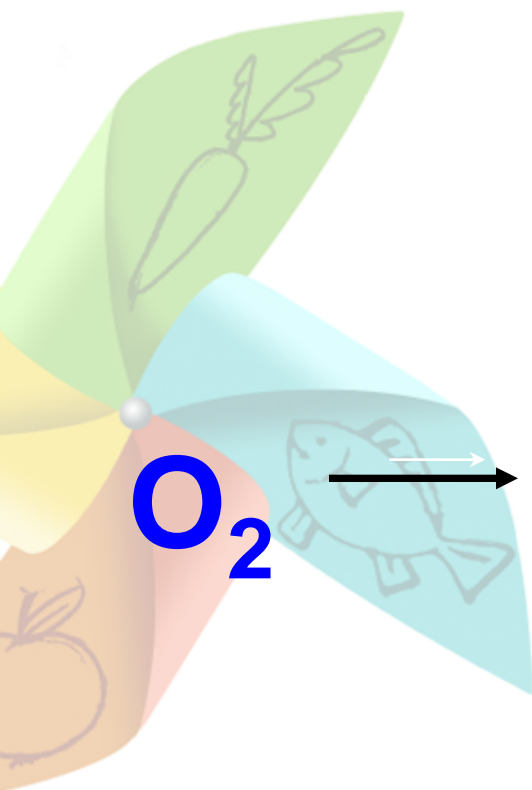
ustanawiające szczególne zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do sektora owoców i warzyw oraz sektora przetworzonych owoców i warzyw

**jabłka, owoce cytrusowe, kiwi, brzoskwinie i nektaryny, gruszki,
truskawki, winogrona stołowe
sałata (endywia o liściach kędzierzawych i endywia o liściach
szerokich), papryka słodka, pomidory.**

Trwałość przechowalnicza

- **Jakość „wyniesiona z pola / plantacji”**
 - czynniki klimatyczne (temperatura, opady, nasłonecznienie)
 - czynniki agrotechniczne (gleba, zmianowanie, nawożenie, nawadnianie, ochrona roślin)
 - **brak uszkodzeń**
- **Termin zbioru**
 - dojrzałość,
 - optymalizacja terminu zbioru - wskaźniki

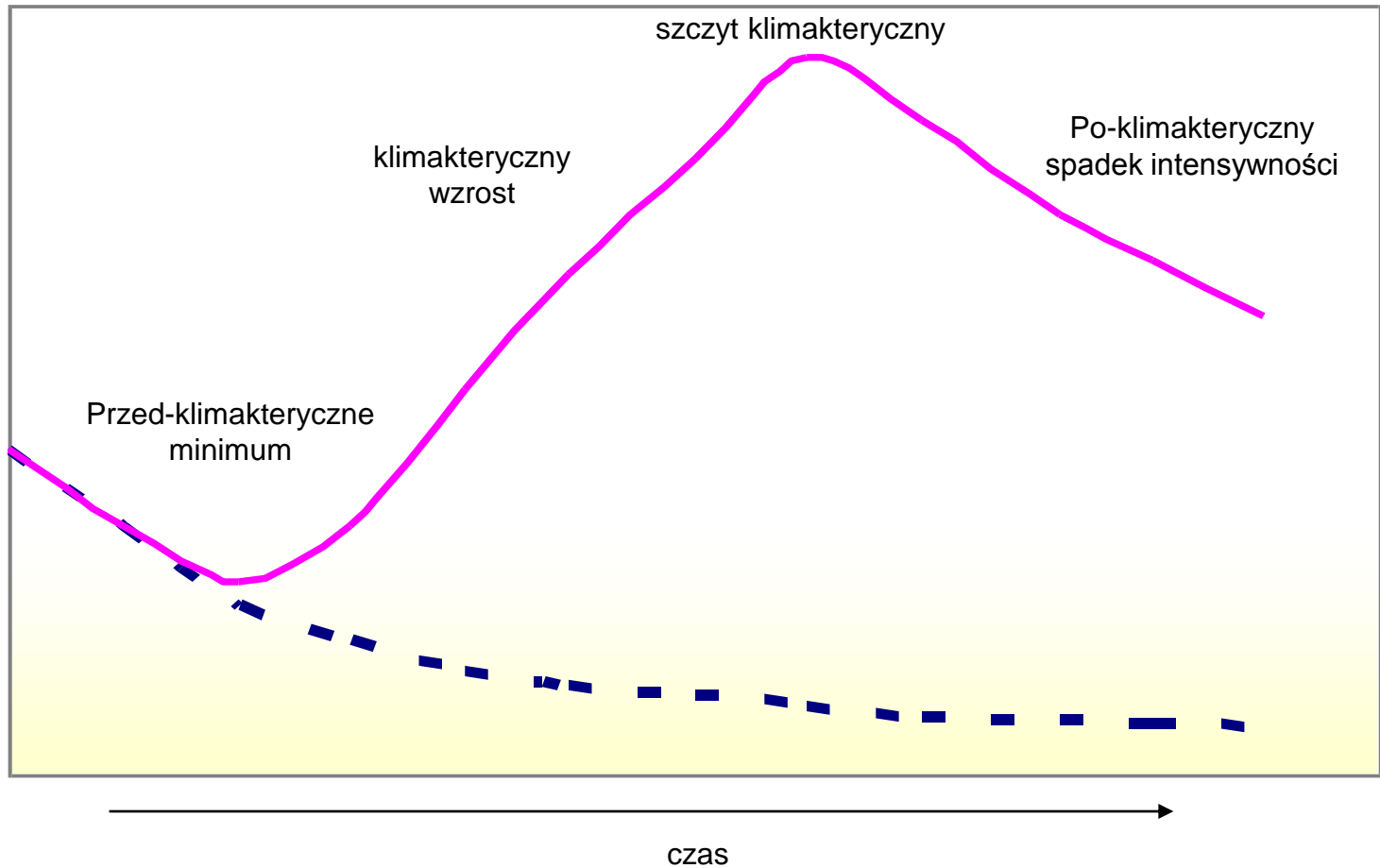
Przebieg procesów oddychania

→ **CO₂**
Ciepło
H₂O

Czynniki wpływające na intensywność oddychania

Dojrzałość

Podział owoców i warzyw ze względu na charakter dojrzewania

- KLIMAKTERYCZNE

jabłka

brzoskwinie

śliwki

awokado

figi

mango

gruszki

nektaryny

pomidory

banany

kiwi

morele

- NIEKLIMAKTERYCZNE

czereśnie

borówki

pomarańcze

truskawki

ogórki

wiśnie

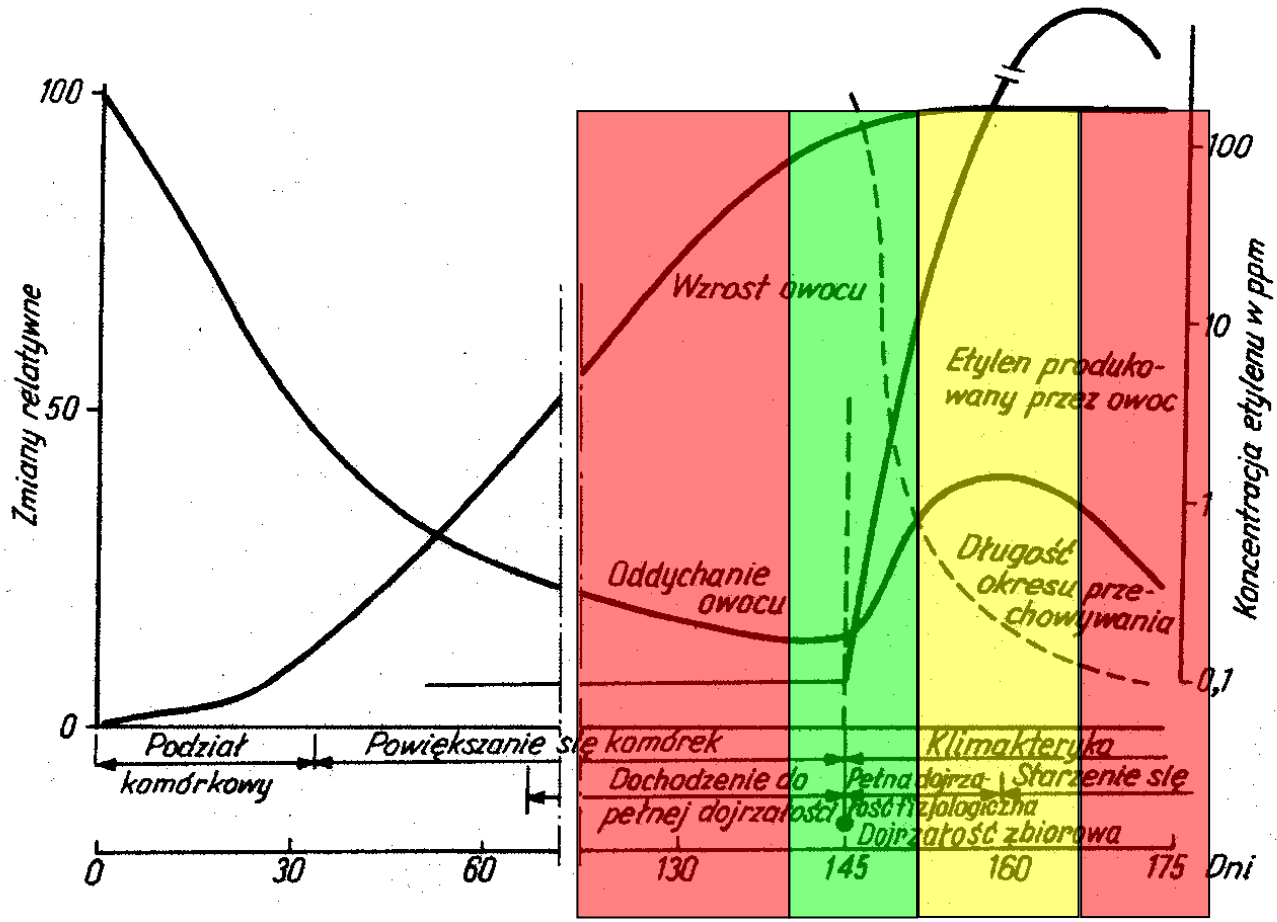
winogrona

cytryny

ananas

papryka

Procesy dojrzewania owoców i warzyw klimakterycznych

Sposoby przedłużenia trwałości przechowywanych warzyw

- **Fizyczne i chemiczne środki wyrastaniu warzyw podczas przechowywania**
 - hydrazyd kwasu maleinowego (HM), etefon
 - napromieniowanie
- **Chemiczne i fizyczne sposoby zabezpieczające przed gniciem**
 - fungicydy, biopreparaty
 - 1-metylocyklopropen (1-MCP)
 - ozon
 - Gorąca woda, para wodna

Sposoby przedłużenia trwałości przechowywanych warzyw

- **Fizyczne i chemiczne środki ograniczające transpirację warzyw**
 - folia termokurczliwa
 - folia rozciągliwa
 - folia z makro- i mikroperforacją
 - materiały selektywnie przepuszczające gazy i parę wodną
 - woskowanie

Podział warzyw zależnie od długości przechowywania

Warzywa nietrwałe (1-28 dni)	Warzywa średnio trwałe (od 2 tygodni do 6 miesięcy)	Warzywa trwałe (od 3 do 12 miesięcy)
bób zielony, endywia, fasola szparagowa, groch zielony, jarmuż, karczoch, kukurydza cukrowa, ogórek, okra, pak choi, pepino, pieczarka, pomidor (owoce dojrzałe) , portulaka warzywna, radicchio, rzodkiewka, sałata, szczaw zwyczajny, szparag, szpinak, rabarbar, natki warzyw, warzywa pęczkowe, warzywa (cięte do spożycia), zioła (świeże)	arbuz, brokuł, cebula siedmiolatka, cukinia, dynia, fenkuł, kalafior, kalarepa, kapusta brukselska, kapusta pekińska, melon, miechunka, oberżyna, papryka, pomidor (owoce zielone) , rzepa, rzodkiew, seler naciowy	brukiew, burak ćwikłowy, cebula, chrzan, czosnek, cykoria (korzenie), kapusta głowiasta, marchew, pasternak, pietruszka, por, salsefia, seler korzeniowy, skorzonera, szalotka

Adamicki, Czerko, 2002

Optymalne warunki przechowywania

- Temperatura - wartość, dynamika, ΔT , histereza
 - temperatura przechowywania, temperatura warzyw, temperatura powietrza w komorze, temperatura optymalna, temperatura zamarzania, temperatura letalna, temperatura krytyczna
- Wilgotność względna (wartość, zmiany)
- Skład atmosfery przechowalniczej (technologie)
 - **normalna atmosfera** – 21% O₂ + 0,03% CO₂ + 78% N₂
 - **modyfikowana atmosfera** – suma O₂ i CO₂ = 21%
 - **kontrolowana atmosfera**
 - dowolny ustalony i kontrolowany skład gazowy
 - standardowa (5% CO₂ + 3% O₂ + azot)
 - ULO (1,5% CO₂ + 1,5% O₂ + azot)
 - technologie niskotlenowe

Tempo oddychania wybranych gatunków warzyw w zależności od temperatury [mg CO₂ kg⁻¹h⁻¹]

Temperatura	0°C	5°C	10°C	15°C	20°C
Brokuł	21	34	81	170	300
Burak	5	11	18	31	60
Cebula	3	5	7	7	8
Kalafior	17	21	34	46	79
Kapusta brukselska	40	70	147	200	276
Kapusta głowiasta	5	11	18	28	42
Marchew	15	20	31	40	-
Pomidor	-	-	15	22	35
Sałata	12	17	31	39	56

HB66 USDA

Metody schładzania warzyw

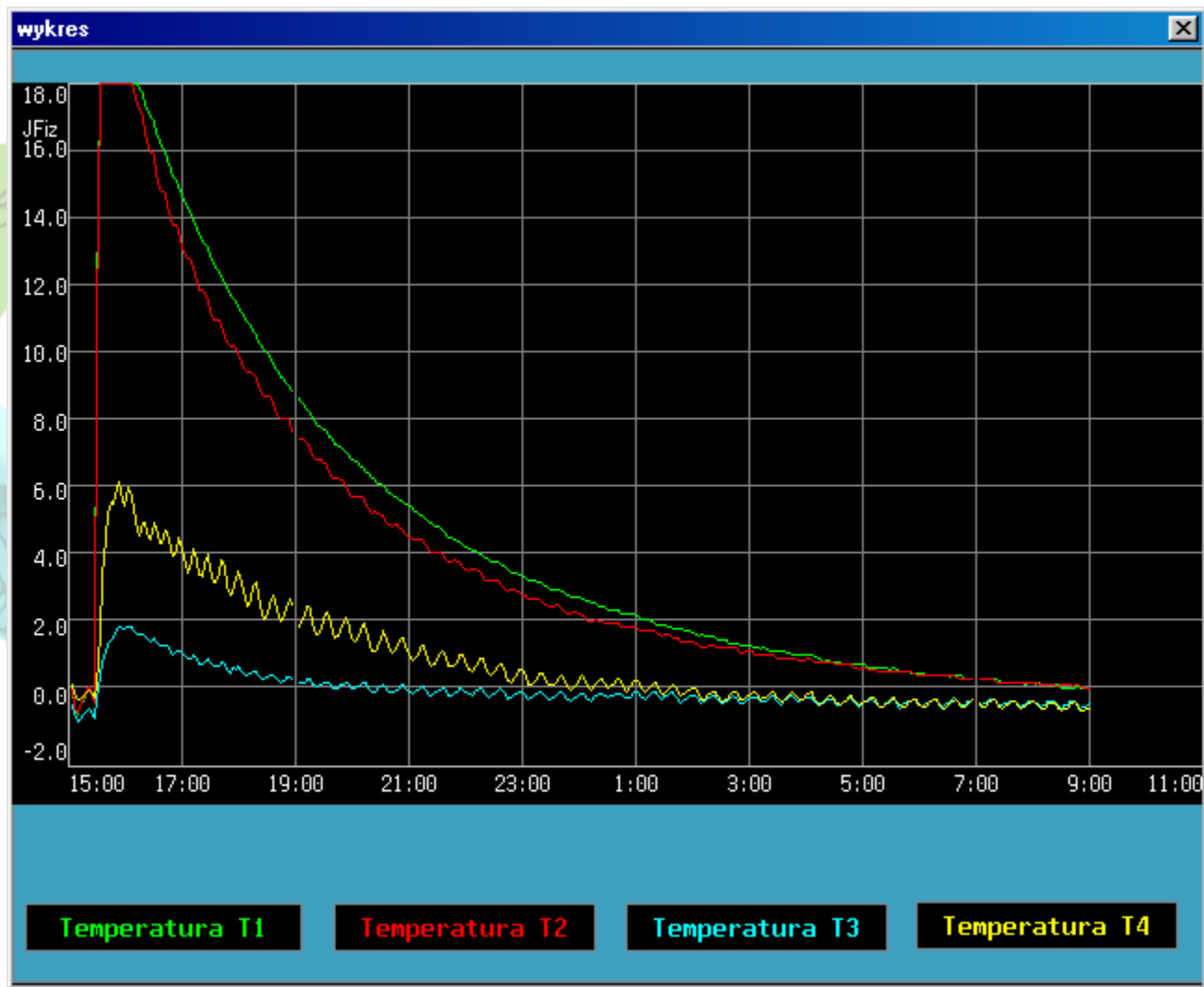
- Schładzanie statyczne
- Schładzanie wymuszonym przepływem powietrza
- Schładzanie wodne
- Schładzanie wymuszonym przepływem powietrza połączonego ze schładzaniem wodnym
- Schładzanie warzyw kruszonym lodem
- Schładzanie próżniowe

Chłodzenie Statyczne

Z.B. Józwiak

Chłodzenie Statyczne

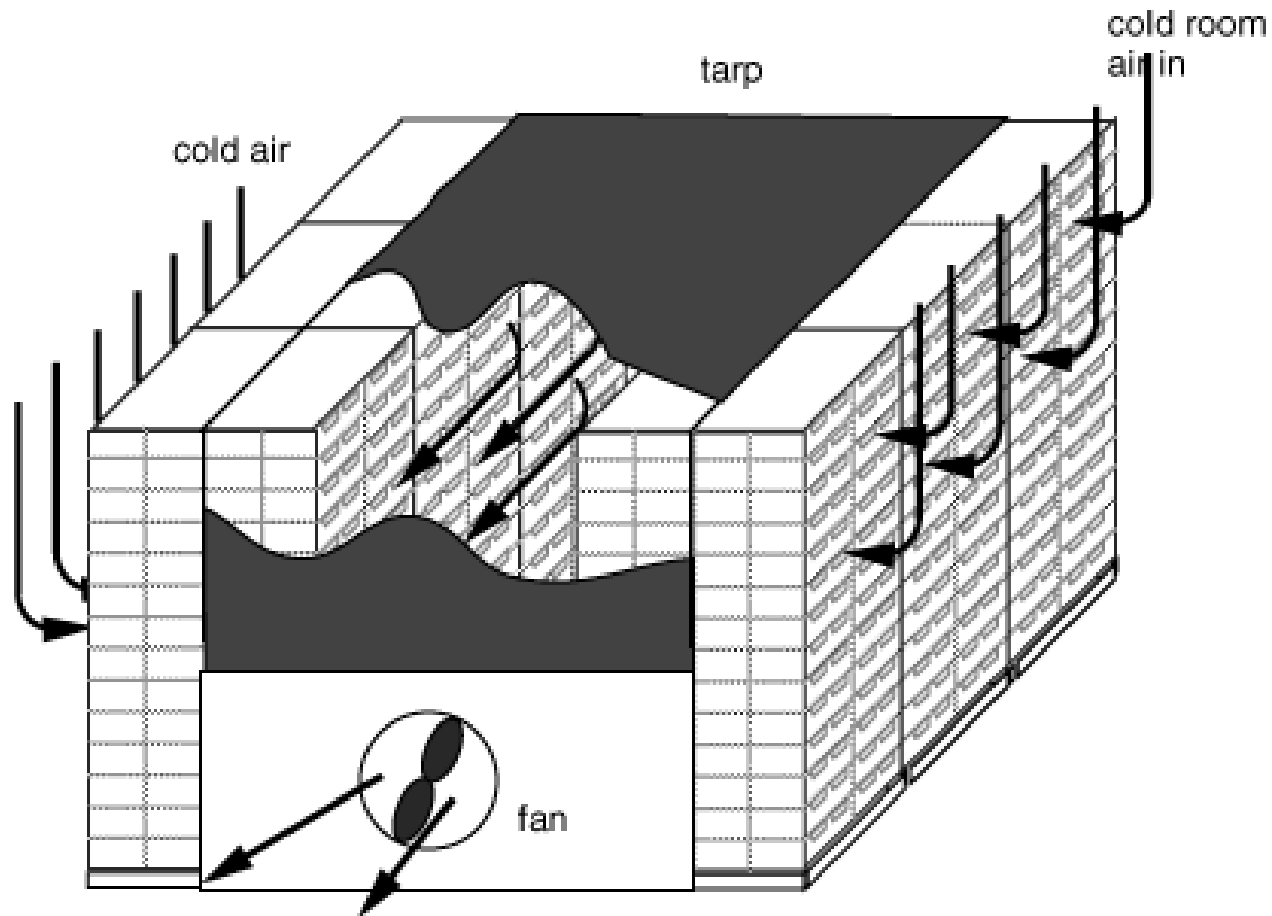
Z.B. Józwiak

Chłodzenie dynamiczne WPP

Z.B. Józwiak

Chłodzenie dynamiczne WPP

HB 66 - USDA

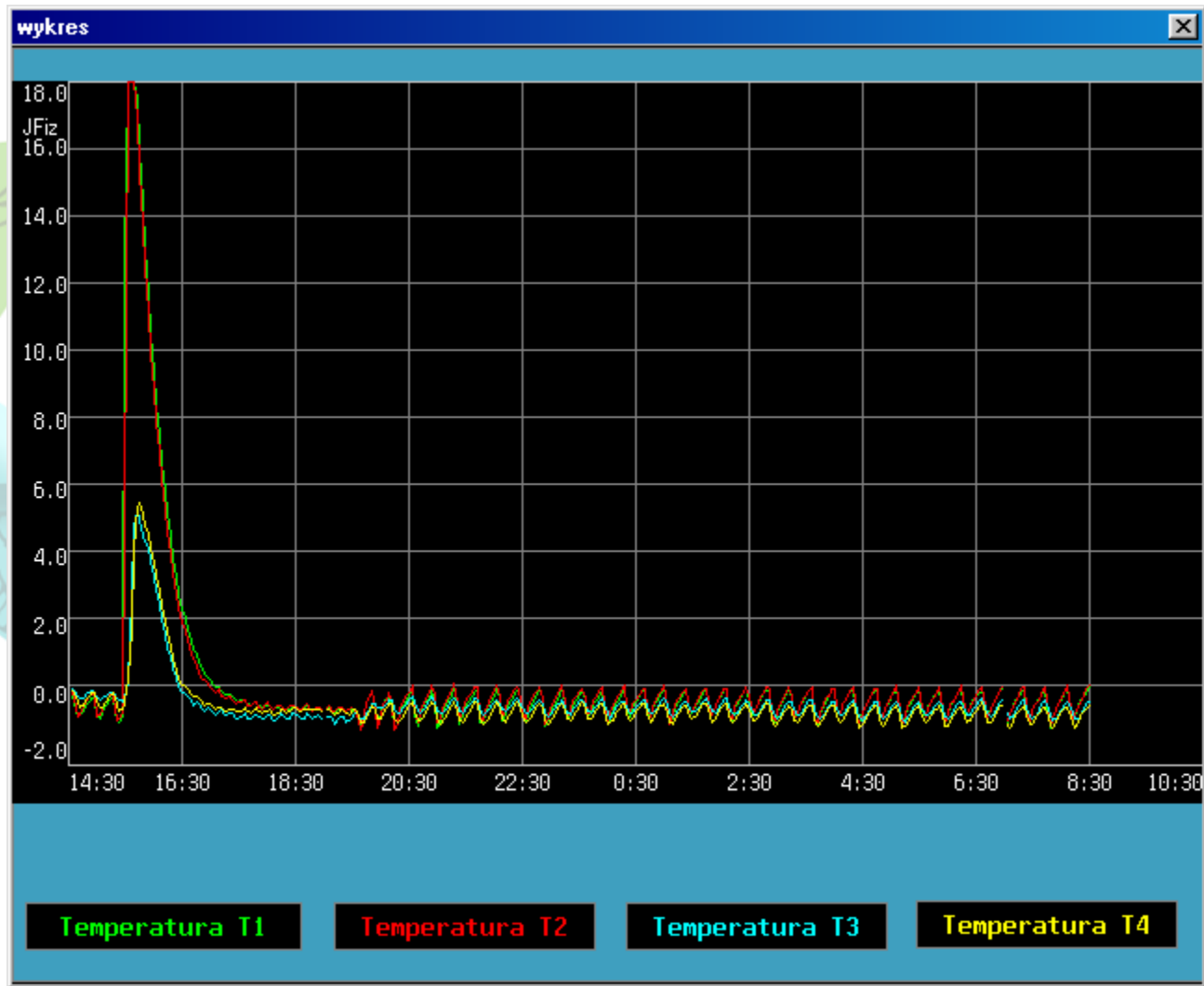
Chłodzenie dynamiczne WPP

Chłodzenie dynamiczne WPP

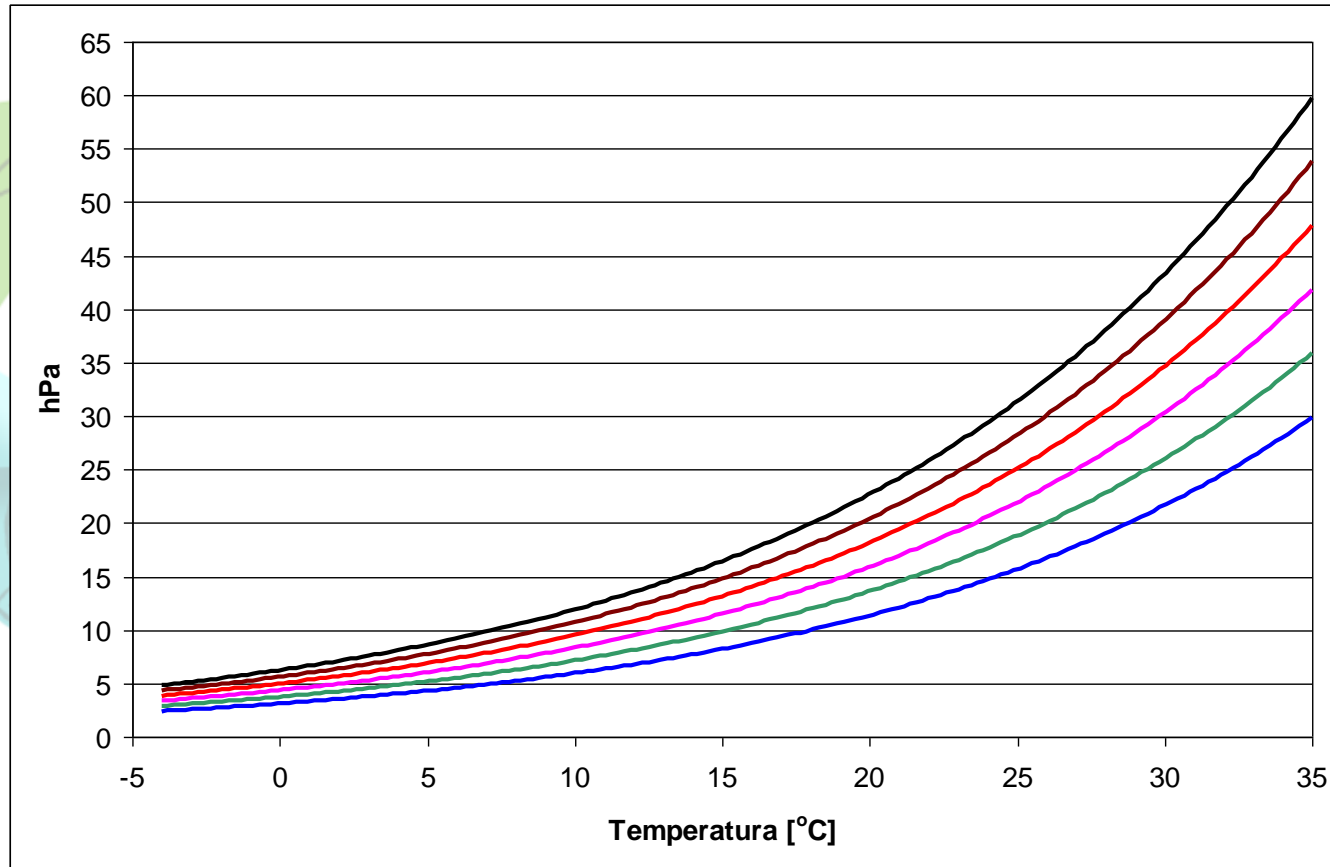
Chłodzenie dynamiczne WPP

Chłodzenie wodne

Temperatura i wilgotność

100%; 90%; 80%; 70%; 60%; 50%

Ubytek masy w % spowodowany transpiracją w zależności od wilgotności względnej powietrza

Gatunek	Temperatura [°C]	Procentowy ubytek masy na dzień			
		95% RH	90% RH	85% RH	80% RH
Brukselka	0	1,61	3,22	4,84	6,42
Kapusta	0	0,06	0,12	0,18	0,23
Marchew	0	0,32	0,63	0,95	1,26
Pietruszka	0	0,50	1,00	1,50	2,00
Pomidory	7	0,06	0,12	0,18	0,24
Por	0	0,21	0,42	0,62	0,82
Sałata	0	1,93	3,86	5,79	7,73

NYS IPM Publication No. 10

Maksymalna granica utraty wody przez niektóre gatunki warzyw

Gatunek	Ubytek masy (%)
Burak korzenie	7
Brokuł	4
Cebula	10
Fasola szparagowa	5
Kalafior	7
Kapusta brukselska	8
Kapusta wczesna	7
Kapusta późna	10

Gatunek	Ubytek masy (%)
Marchew korzenie	8
Ogórek	7
Papryka zielona	7
Pomidor	7
Por	7
Salata	3
Szparag	8
Szpinak	3

Adamicki, Czerko, 2002 (za J.E. Robinson i in, 1979)

Optymalne warunki przechowywania warzyw nietrwałych

Gatunek	T [°C]	RH [%]	Skład atmosfery		Wrażliwość na etylen	Okres przechowywania [dni]
			CO ₂	O ₂		
Cykoria sałatowa	0-1	95-98	4-5	3-4	++	21-28
Groch zielony	0	95-98	3	2	++	7-10
Karczoch	0	95-98	2-3	3-5	+++	14-21
Ogórek	12-13	95-98	0-4	3-5	+++	7-21
Pomidor	10-13	85-90			+	7-14
Sałata	0	95-98	0-3	1-3	+++	14-21
Szparag	2	95-98	5-14	3-21	++	14-21
Szpinak	0	95-98	5-10	7-10	+++	1-14

Adamicki F., Czerko Z. Przechowalnictwo warzyw i ziemniaka. PWRiL, Poznań, 2002

Optymalne warunki przechowywania warzyw średnio trwałych

Gatunek	T [°C]	RH [%]	Skład atmosfery		Wrażliwość na etylen	Okres przechowywania
			CO ₂	O ₂		
Arbuz	10-15	85-90	2	7	++	2-3 tyg.
Brokuł	0	95-98	0-5	1-3	+++	2-10 tyg.
Kalafior	0	95	2,5	3	++	2-10 tyg.
Kapusta brukselka	0	95-100	5-7	1-2	+++	6-12 tyg.
Kapusta pekińska	0-3	95-98	1-2,5	1-2	++	3-5 mies.
Papryka	7-10	90-95	0-2	3	-	3,5 tyg.
Pomidor (zielony)	12-13	85-90	0-5	2-3	++	10-12 tyg.
Seler naciowy	0	95-98	3-5	2-4	++	6-8 tyg.

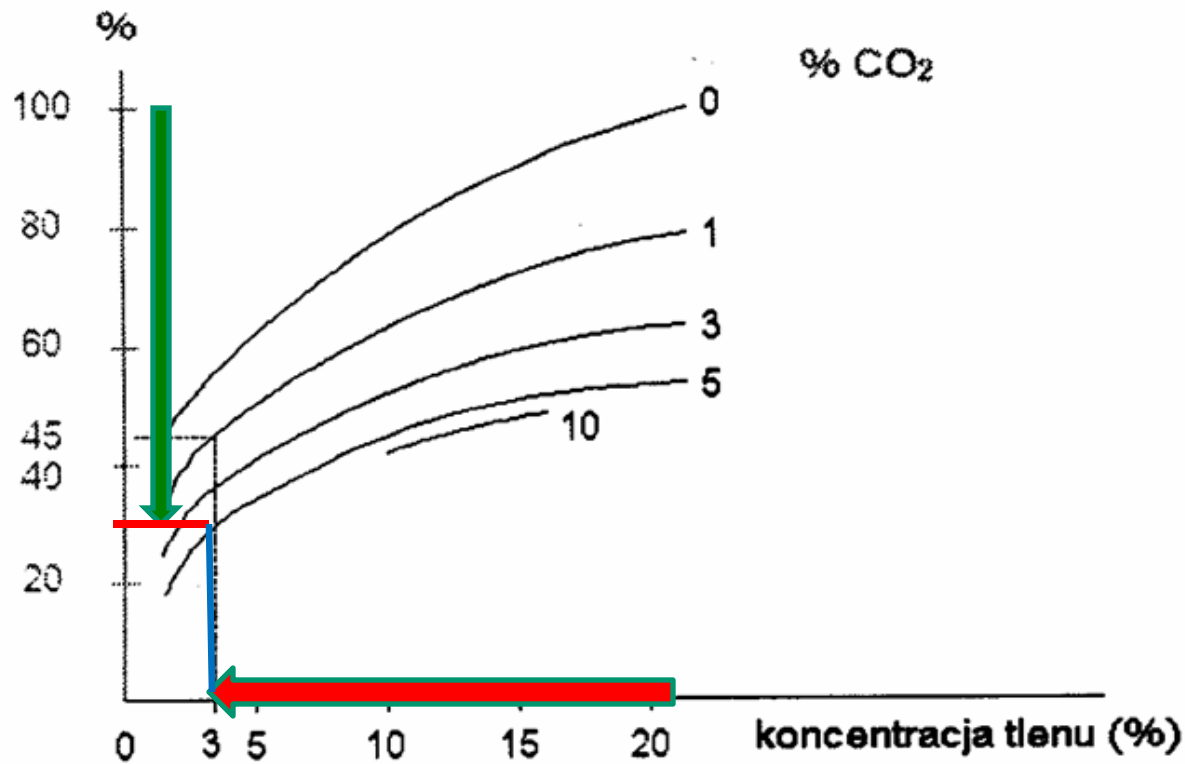
Adamicki F., Czerko Z. Przechowalnictwo warzyw i ziemniaka. PWRiL, Poznań, 2002

Optymalne warunki przechowywania warzyw trwałych

Gatunek	T [°C]	RH [%]	Skład atmosfery		Wrażliwość na etylen	Okres przechowywania [miesiące]
			CO ₂	O ₂		
Burak ćwikłowy	1-2	95-98	-	-	-	4-5
Cebula	0	65-75	2-5	2-3	+	8-12
Czosnek	0-1	60-70	5-10	0,5-5	-	4-9
Cykoria	-1-1	95-98	4,5	16,5	++	4-8
Kapusta głowiasta	0	90-95	5	2,5-5	+++	6-8
Marchew	0-1	95-98	3-4	2-3	+++	8-10
Pietruszka	0-1	95-98	-	-	+	6-7
Por	-1,5-0	95-98	5-10	1-3	+++	3-5

Adamicki F., Czerko Z. Przechowalnictwo warzyw i ziemniaka. PWRiL, Poznań, 2002

Czynniki wpływające na intensywność oddychania skład atmosfery

Etylen a obrót handlowy warzywami

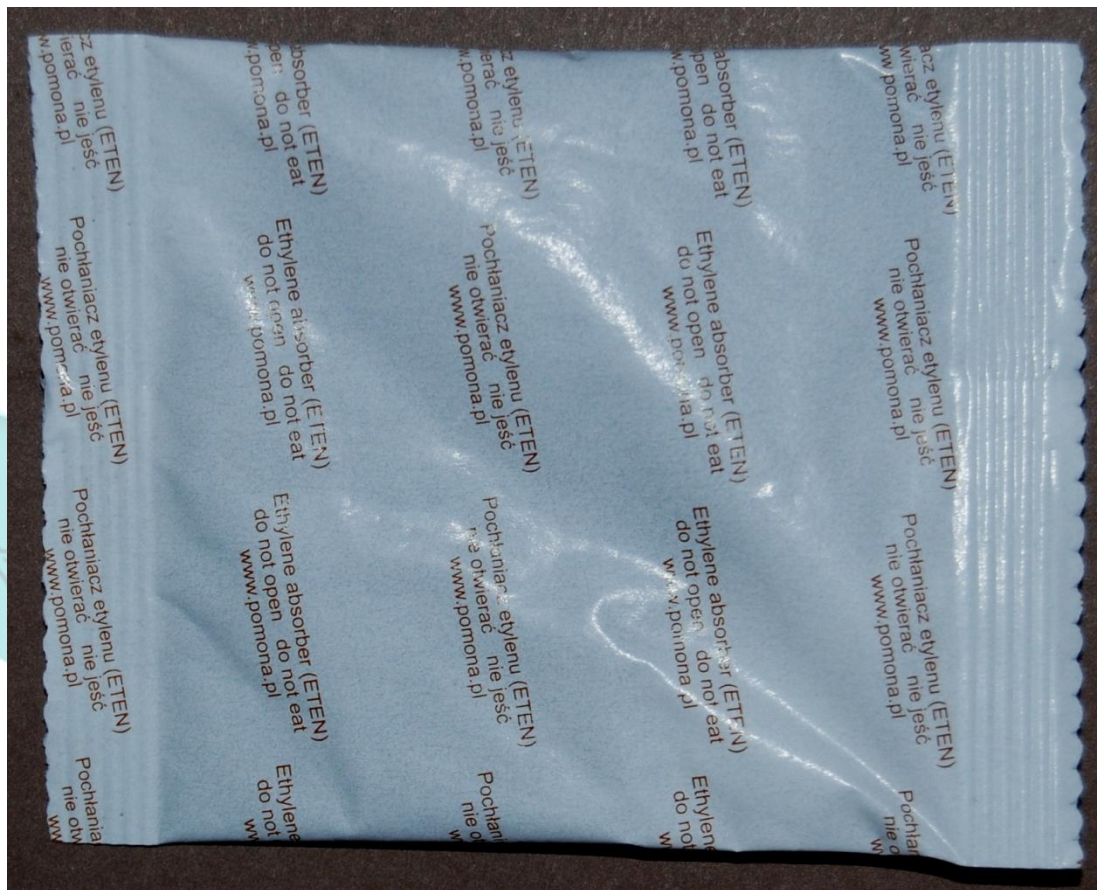
W celu zabezpieczenia wrażliwych na etylen produktów ogrodniczych przed jego szkodliwym działaniem należy:

usuwać etylen z atmosfery przechowalniczej wykorzystując płuczki etylenowe (KMnO₄, promieniowanie UV, dopalacze katalityczne)

hamować syntezę etylenu (AVG – aminoetoksywinyloglicyna, działa jako inhibitor syntazy ACC; utrzymywać niskie stężenie tlenu – hamowanie działania oksydazy ACC)

przechowywać owoce i warzywa w warunkach kontrolowanej atmosfery

Etylen a obrót handlowy warzywami

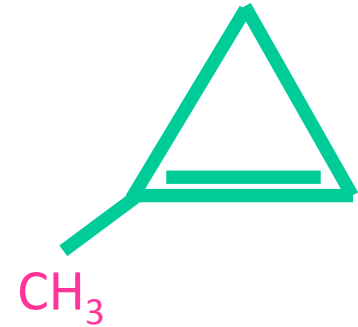
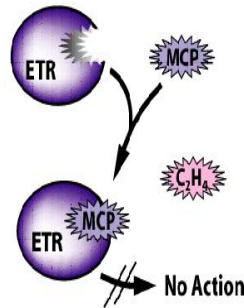

Saszetka ETEN

Pozbiornicze traktowanie owoców i warzyw

1-MCP

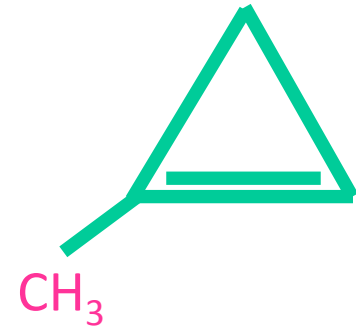
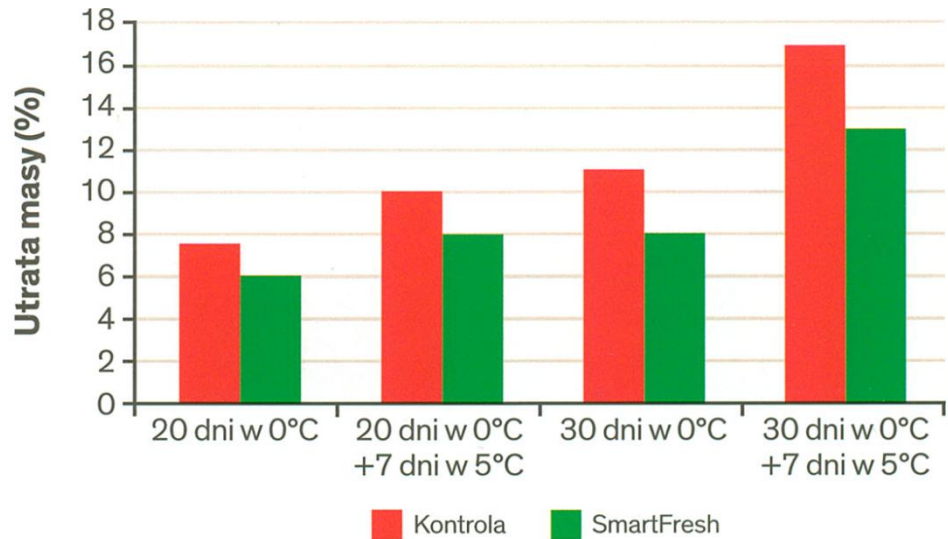
(1-methylcyclopropene)

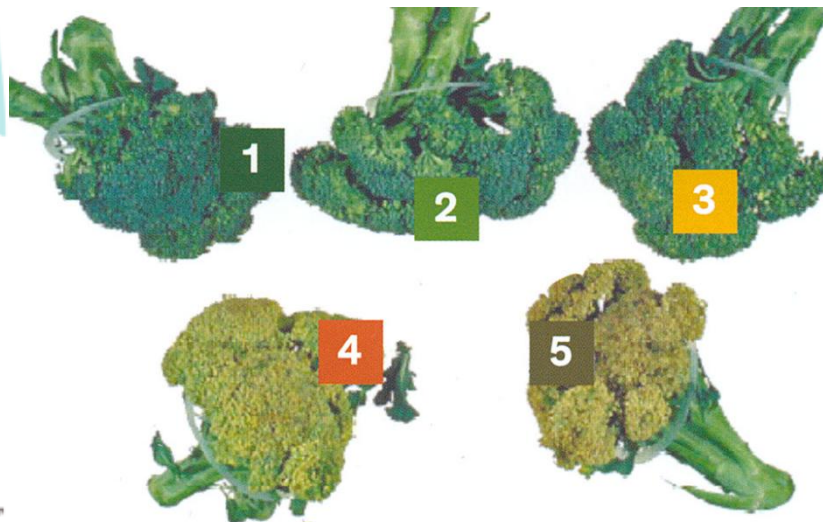
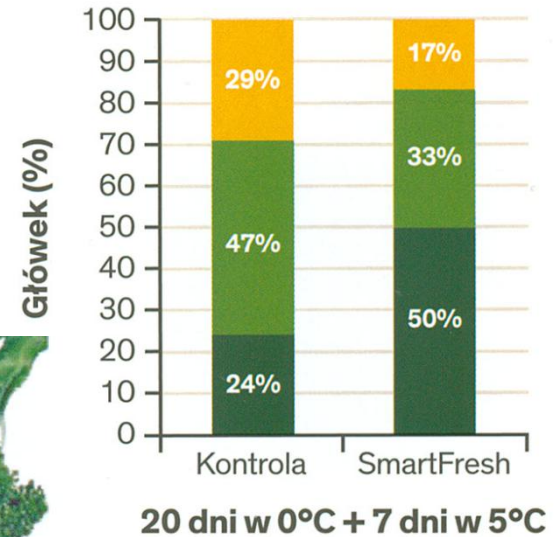
Patent: Sisler and Blankenship, NC; 1996

- Preparat SmartFresh™ w Polsce zarejestrowany do stosowania w przechowywaniu następujących gatunków owoców i warzyw:
 - jabłka
 - gruszki
 - śliwki
 - kapusta pekińska
 - kapusta biała
 - brokuł
- Preparat FruitSmart zarejestrowany do stosowania w przechowywaniu jabłek

Pozbiorcze traktowanie owoców i warzyw

Patent: Sisler and Blankenship, NC; 1996

Dostępne technologie

- Przechowalnia
- Chłodnia zwykła (normalna atmosfera)
- Chłodnia z kontrolowaną atmosferą
- Inne systemy

Palliflex

<http://www.van-amerongen.nl>

<http://www.storex.nl>

18 dni w temp. 10°C
plus 3 dni w 20°C

28 dni w temp. 8°C
plus 3 dni w 20°C

40 dni w temp. 0°C
plus 4 dni w 10°C

<http://www.sp.stepac.com/catalog.asp?prod=193>

<http://www.sp.stepac.com>

AMCOR

<http://www.amcor.com>

- <http://www.jannymt.com>

Podsumowanie

- Trwałość warzyw podczas ich przechowywania i obrotu towarowego zależy przede wszystkim od gatunku i odmiany
- Czynnikiemami zwiększającymi trwałość są:
 - wysoka jakość po zbiorze
 - optymalny termin zbioru (dojrzałość)
 - właściwe schłodzenie warzyw po zbiorze
 - optymalne warunki przechowywania i obrotu

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ